

Ilustrirani Glasnik

8. avg. 1918

Letno stane 12 K (ena številka 30 vin.), za Nemčijo 14 K, za druge države in Ameriko 16 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Patria! Povest iz irske junaške dobe.

Spisal Henrik Federer; poslovenil Franc Poljanec.
(Dalje.)

Zdaj je trkalo še bolj nepotrpežljivo, s trdim in čisto mehkim členkom.

»Dva trkata,« je zaklical Robert in poskočil.

»Da, ljubi Roby, dolgočasno je zate tu; tovariša ti je treba,« je naglo odvrnila Sara in — Harryja Goesa skoz vrata spustila. Ta se je z razprostrtimi debelimi rokami zakadil proti Emmetu, padel pred njim in mu objel kolena in jokal in se smejal in prosil: »Naj bom tu, naj bom tu! Ženske doma so mi dovolile.«

Robert je razklenil usta in zasmehljivo gledal kodrastega dijačka in bratrančiča.

»I kaj naj pa vendar v tej luknji skupaj počneva?« je nazadnje vznevoljen vprašal. — »Ne, vidiš, res te ne morem rabiti. Meni je samemu najbolje. Pojdi! — Motil me boš, kadar se bom z Irsko pogovarjal. Ne, ne, ne, pojdi!«

Toda Goes se ni dal otresti. Trdno se je držal Roberta. »Besedice ne izpregovorim!« je obetal. »Da smem le tu biti. Saj veš, bratranec, kako te imam rad. Tako lepo je s teboj trpeti!« — Genljivo je to šepetal in je lezel vedno globlje med prija-

vedno se je ponavljalo: »Tako široko, tako široko sem vam naredil življenje!«

Ej, neumnost, na nobenem papirju iz onih dni ni to zapisano, še v noben judovski kamen ni začrtano!

O kajpada, Sarino srce je več nego tak star s pečati opremljen papir in več nego kamen iz mesta Jeruzalema. O Sara, srečna Sara, kako ti lahko veruješ!

On ni nikoli mogel, niti ne še kot vosek mehko dete. Oče je vero zasmehoval, boječa mati jo je skrivala. Poleg strahopetne, skoraj praznoverne skrivnosti materine se je zdel malčku lahni, zlati pozemski humor očetov, ki je cenil le to, kar je tehtalo in dehtelo in dišalo, veličasten. Ne svetega pisma, ampak rimsko zgodovino je moral dečko študirati. In tu se je naučil zmagoslavje tako ceniti nad trpljenje in drzno vstajanje tako nad potrpežljivo ležjo, da mu kesneje tudi zgodba o Kralju ponižanja in trnja ni nič kaj več imponirala. Veliko raje bi bil Emmet eden izmed Grakhov¹ kot izmed apostolov.

Nato je sledila dublinska šola s svojimi svetohlinskimi učitelji; sledile so vtihtapljenе knjižice Rousseaujeve in Voltairjeve in Diderotove in njim za petami je prišlo veliko odrešenje na Francoskem, in vse to je dovršilo svobodomiselca. In vedno se je vmes izpraševal, kaj je Ircem njih debela katoliška vera doslej pač pomaga-

ljenosti vseh mladih svobodoljubov: na Francoskem živi zdaj vsak državljani kot kak bog.

Toda, glej, tu prihaja vendar eden, ki vse te male bogce prevrača, ki hoče sam tak zemeljski bog biti, gospod bog Napoleon! Že o njem pošepetavajo, kot nekda o Cezarju, da enkrat osvoboja, zato da potem dvakrat usužnjuje. Ej, to pravijo ti, ki so bili tepeni. Emmet veruje v Napoleona kot donašalca vse zemeljske svobode.

Toda govori se, da hoče Napoleon zopet vpeljati vero v kraljestvo pameti, v Francijo, da je že obravnaval z rimsko Cerkvijo, on da priznava, da brez vere ne more z ljudmi nič početi. Ali naj bo to res? Torej tudi ta velikan gre proti razprostrtim rokam, prav kakor stara Irska, kot O'Connell, kot Sara. Ali je tam tako lepo, tako varno? Oh, ko bi človek mogel verovati! —

Nenadoma začuti mali Goes, ki zadovoljno čepi ob slamnici, Emmetovo krepko roko v svojem neizmernem čopu in ga sliši, kako skoraj prosi:

»Bratranec Harry, povej mi: Ali ti tudi veruješ v Kristusa, Odrešenika? — Povej, mali!«

Ta je s svojim neukročenim viharjem prikimal z veliko odločnostjo. »V Kristusa? — Kajpada! to mora vsakdo! tu ni druge poti! — Ti vendar meniš našega Zveličarja! Dete Jezusa! malega božjega Dečka v tempeljni! Učenika na gori! ki je Lazarja obudil! njega, ki je — tako veličastno, oh, tako veličastno umrl, poglej, tako —

In resnično, dečko je razpel svoji roki, kolikor daleč je mogel in je nagnil težko kodrasto glavo na stran in dvignil svoje velike, svetle otroške oči proti nebu, prav tako, kakor je zadnji veliki teden enkrat pri predstavi trpljenja Kristusovega, ki so jo priredili otroci, to sveto vlogo igral.

Ostal je v tem težkem, mučnem, blaženem položaju, oči vedno upirajoč navzgor, z rokami vedno odločno raztegnjenimi v daljavo in ustnicami molče sklenjenimi, kot da mora čakati, dokler ne pride smrt.

»Dovolj!« se je zahvalil Emmet prevzet.

»Dopolnjeno je!« je malček globoko vzdihnil in njegove oči so se orosile. Tako globoko je Harry igral svojo vlogo!

»O, ti dragoceni, bogati človeček, ti!« je dejal Roby in se ga je oklenil kot kakega velikana in mogočnjaka. »Ko bi mi vendar mogel nekaj tega prodati!«

»Česa, moj kralj?«

»Nekaj tvojega Boga in tvoje božje vere!«

8.

Ta čas so spremljali želodarji in morski fantje O'Connella v čolnu proti londonski poštni ladji zunaj v pristanišču. Veslali so počasi, in vselej, kadar so prišli blizu fregate »Marte«, je prosil Daniel: »Še je časa. Vozite še enkrat proti bregu, da lepo mater še dolgo gledamo in se moremo o njej razgovarjati!«

»Svetujem vam,« je iskreno dejal, »držite se preizkušenih starih bojevnikov. Nikar sami nič ne delajte, dokler vam ni zrastle dlani dolga brada. Vsi razumni ljudje v deželi so zoper vstajo. Pred vsemi plemeniti Curran! Zakaj ne koristi nič in krščansko ni. Angleži se našim puškam smejejo. Saj jih imajo vendar stokrat več. Toda začenjajo se bati naših govornikov, pridigarjev in pesnikov in učenjakov. Ali pri izkušnjah niste tega videli? Torej tu krepko zastavimo! Saj ima London tudi velike govornike, toda take, ki iz mošnjice

Dr. Korošček obisk na Vrhnikih: Sprejem pred Društvenim domom.

teljeve prsi in rokave, ta čudni, bogati in vendar tako ubogi sirotek, ki v svoji ponosni palači ob Howthu ni imel drugega krog sebe, nego tri težke tete.

»Ostani torej,« je Robert malomarno dovolil in mu je odstranil lase s čela. Tu je pa dečko ujel to spoštovano roko in jo kot kužek pokrnil z urnimi poljubi.

Ko je Sara kot solnčni žarek izginila iz zapora, se je vtopil Emmet zopet v svoj stari, trdi molk. Podoba razpetega moža ga je mučila. Vstajala je iz črne stene prav pod oboke. Roke so ji pa rastle kot veje orjaškega drevesa tu čez Irsko, tam preko Anglije, rastle čez vso zemljo in preko milijonov zemelj z bitji, ki so morda še v blisketajočem se svetovju, objele neizmer- no veselstvo in ga pritisnile na srce. In

la. Leni, otopeli in siromašni so postali, nezmožni, da bi kdaj iz lastne moči raztrgali angleške vezi. Toda če bi bila Irska svobodomiselna, o potem bi bila doživela krst krvi in osvoboditev kot Francija. Zakaj, si je dejal Emmet v pozlačeni zaslep-

¹ Tiberij in Gaj iz starodavne plemenite rimske družine Grakhov, Sempronijevega rodu, sta kot ljudska tribuna hotela streti sebično vladu bogatega plemstva, pomagati ubogim državljanom, odvzeti plemstvu zemljo, kolikor so je preveč imeli; ohraniti bi smel vsakdo le 500 rimskih orolov, t. j. približno 125 hektarov javnega posestva, ki je bilo državna last; ostalo pa naj bi dobili revni rimski državljan. Pa sta umrla oba nasilne smrti. Tiberija so senatorji (bogato višje plemstvo) ubili leta 133. pred Kristusom na Kapitolu, njegov brat Gaj se je pa leta 121. dal na begu pred sovražniki umoriti od sužnja.

govore, ne pa takih, ki govore iz lakote. Povejte, kdo govori močneje? — Pa imenitne pridigarje imajo, toda take, ki govore iz razuma, ne pa takih, ki govore iz srca. Kdo bolj učinkuje? — Tudi sijajne pesnike

ga je vaš Tom tako dostojno opeval. Tu se izprehaja prostost, če jo s celine spode. Čigava je ta voda? Nihče ne ve. Toda vendar, božja je in vseh ljudi brez razločka! — S tem je zajel prgišče sivoblesteče vo-

tem kratkem zadnjem hipu se je vse še določno videlo: preprosto mesto, trstikasta okolica liffeyskega zaliva, nizki, z vrbami obrastli bregovi proti severu in bolj strmi proti jugu. Za njimi pa kljub zgodnji zimi

Iz zasedenih italijanskih krajev: Beneški deklici.

Kaj so napravila štiri leta vojske z naše slavne božje poti na Sveti gori pri Gorici: Zgoraj cerkveno pročelje z romarji in del samostana pred vojsko. — Spodaj notranjščina cerkve.

poznajo, toda take, ki pojo iz prostosti, ne pa takih, ki pojo iz verig. Kdo pač bolj goreče užiga? — Prijatelji, naša stvar ima več moči, ker ima več resnice. Študirajte, pišite, učite, govorite, pesnite, volite in dajte se voliti, urejajte zemljo, prehodite vsako vas, zbirajte vse, — in jih bomo obvladali pa brez krvi.

Nekateri so dvomljivo odmajevali z glavami. Starejši Corbet je izvlekel košaro z vinom in kozarci.

»Veste, kaj je najhujše? Naš narod ne pozna postav. Razložite mu jih! Narod, ki svojo ustavo pozna, je skoro vsemogočen. Pokažite Irski, kje je zakon pravičen in kje ga moremo ljubiti. In pokazite mu, kje je krivičen in kje ga moramo zakrpati ali novega narediti. Pred vsem pa mu pokazite vrata in stopnice, ki jih ta stara, zaraščena postava jasni glavi odprte pušča, da more od tu v nekaj svobode vstati. Pokazite vendar ljudem postavne pripomočke, da moremo naše mučitelje prijeti. V starem Rimu se dejali: Juriste pobijte! Irska pravi: Več juristov! V svoji brezpravnosti jih prav tako potrebujemo kot solnce in vodo!«

Tako je govoril vztrajni in resnobni Dan in njegova beseda je donela glasno in težko kot polne orglje nad glavami veslačev.

»Nikar tako glasno ne govorimo!« je svaril Brown. »Povsod se vozijo čolni okoli.«

»O, tu hočemo svobodno in glasno govoriti. Saj tu je večno, dobrotno morje, ki

de v svoje rdeče, hrapave roke in jo je zopet izpuštil, da je blaženo pljusnila v veliki kotél nazaj.

Prozorne, lahne večerne meglice so visele nad zalivom kot svileni prtiči. Začelo se je temniti. Še za hip je zrl dan po svoji lepi zemeljski lastninici, potem je pa nasičen dejal: Dovolj, dajmo naši ubogi sestri noči tudi še nekaj in je zaspal. Toda v

tako zeleni griči s svojimi tako nenavadno samotnimi, skrivnostnimi vrhovi, ko človek vsako minuto meni, da se mora prave tovarni ovčar prikazati tam na obzorju in pogledati dol po svojih nešteti z volno odetih živalih. Vedno po sto in sto jih v tropah drobent in se pase tu dol vsevprek, in nato priskaklja po travniku sinji potoček in zopet sto snežnobelih ali kot

Svetogorska cerkev po prvih italijanskih ofenzivah l. 1915.

meseč rumenkastih ovac, pa zopet sinji potok in tako dalje. Pa imaš podobo neba tu dolí, neba, če je polno lepíh, velikíh, belíh oblakov in se le tenki, sinji potočki etra vmes pretakajo. (Dalje.)

Kakor naše dni.

Težave, katere tarejo nas, so izkusili naši očetje že dolgo pred nami. Dolge vojske, ki so sledile francoski revoluciji, so izzvale vsestransko bedo. Tudi tedaj so

popra se rabi poprovec (*Lepidium*), poprika, prežiljka. Posebno bosiljak, ki je dišava in zdravilo, ki krasi okna, napolnuje sobe in omare z vonjem.

Bosiljak je Istrijankam in Hrvatcem zelo znana rastlina, ki se omenja često v narodni pesmi, bosiljak mora imeti vsako dekle na oknu, s šopkom bosiljka gre v cerkev, z bosiljkom si zdravi bolezen in prežene molje. Ta rastlina ima poleg sladkega vonja pereč, popru podoben okus.

Nadomestil za tobak ne navaja gospod Kristijan, ker se ni bila takrat še razpasla razvada kajenja in ni mislil še

zavijati pisem v bel papir in da bodo pritiskali uradi namesto pečatnega voska svoje zažnamke s tiskarskim črnilom.

Nemški časopis iz l. 1797. priporoča, da bi kuhali korenjevo nat (perje). Poprej so jo rabili samo za živino, »Reichsanzeiger« je objavil, da je korenjevo perje bolj okusno kakor vrtna špinača, da je redilna in zdrava jed. Dr. Meier v Offenbachu je povedal, da je užival že večkrat korenjevo nat in da mu ugaja bolj kakor pušta špinača, ki napenja in povzroča klanje. Zakaj ne bi poskušali in udomaćili korenjevega perja v kuhinji?

List poroča tudi, da so poskušali na Švedskem, da bi uživali krompirjeve batičke, (krompirjevo semenje), pripravili so jih kakor kumare na kisu in izrekli so se, da so bolj zdrave in slastne kakor kumare.

Izmenjava ujetnikov je delala tudi tedaj državnikom dosti skrbi. Občina Monfort na Francoskem je zahtevala od konventa, da bi pospešil zamenjavo ujetnikov. Pri zamenjavi pa naj gledajo na težo ujetnika, ne kaže, da bi ga menjali glavo za glavo, zamenjavajo naj po funtih. Francoski ujetniki so bili torej dobro rejeni, nemški pa ne.

V dnevih vojne s podmorniki beremo z zanimanjem napoved, ki je bila tiskana v »Vossische Zeitung« l. 1797. Meščan Thilorier v Parizu hoče napasti Anglijo s potapljači po morju in z letalci iz zraka. Thilorier se je sam izjavil o tem: »Smejali ste se moji prvi misli, tem bolj čudno se vam bo zdelo, kar vam rečem: Ne da bi bila kaka posebna nevarnost, bi korakala lahko velika armada v bojni vrsti, s konji in topništvo iz Francije v Anglijo. V slučaju potrebe se vzdigne lahko iz morja vrsta nevidnih čolnov, ki prenese hitro armado na varno. Prosim, potrpite štirinajst dni in pridite, da se prepričate.«

Ljudstva se je res dosti nabralo ob reki, Thilorierja pa ni bilo in menili so potem, da se je hotel samo ponorčevati iz velike ekspedicije na Angleško, o kateri je vse govorilo.

Tudi v Vodnikovih »Novicah« je bil

Svetogorska cerkev po nadaljnjem obstreljevanju l. 1916.

bili dobri sveti po ceni, vsak je vedel, kako bi bilo bolje. Radi zaprtije morja niso prišle prekomorske dišave, ni bilo prave kave, ženskega veselja. Neki Kristijan Mauser je svetoval za kavo: peso, korenine ovsa, pirike, pastinake in peteršilja. Za kavo žgo korenje, zeleno, cikorijo in regrad. Nekateri primešajo malo brinjevih jagod in korenino rimske gomilice. Izvrstna je kava s pravega kostanja in želoda. Drenuljine in glogove koščice, šipkovo seme dajo prav okusno kavo. Po Nemškem so pili kavo iz zmesi pšenice, ječmena, grenkih mandljev, šipkovega semena in brinjevih jagod. Na funt pšenice funt ječmena, mandljev pol funta, šipka pol funta, brinjev osminko.

Kave z grozdnih in drugih peček še niso poznali, tako tudi ne kave z zmesi graha in ječmena, leče, fižola, lakotnika, pečka, krompirjevih olupkov, solnčnicega semena, repnih olupkov in drugih reči, ki jih kuhamo danes ne glede na snovi, iz katerih je narejena trgovska cikorija, o katerih se domneva da so s hroščev, žaganja in kdo ve česa še.

Glede dišav meni gospod Kristijan, da so zdravniki že davno dokazali, da so vse strupene in je škoda denarja, ki gre izven dežele za nje.

Namesto korenčka (Ingwer) nasvetuje korenine trobentic, ki se naberejo pomladi, operejo in posuše. (Bi bilo vredno poskusiti.) Trsni koren (Alaut) ima zelo prijeten vonj in okus, najbolj imenitna dišava pa je korenina sretenina (geum, žegnan koren). Dušje, majoran in rožmarin dajejo jedilom in pijačam okus. Namesto

vsak človek, da mora predstavljati vedno kadeči se dimnik. Kot nadomestek za inozemski čaj, ki so ga takrat pili samo po mestih, navaja gospod Kristijan domače rože, posebno dehtečo meliso.

Cerkev na Sveti gori danes — leta 1918.

† Zdaj imamo težave s papirjem. Francoski časopis iz l. 1794. nam toži, da je tako malo papirja, da ne bodo smeli več

omenjen nameravani napad Francozov na Anglijo.

Doživljaji gospoda Williamsa.

Francoski spisal F. Morier.

(Konec.)

Presenečen je vzel gospod Williams zavitek iz dekličinih rok in vprašal:

»Ti me pošiljaš proč, Rodžanka, me ne maraš več tukaj?«

Deklica je sklonila glavo in zaihtela:

»Jutri ti privedejo ženo... Najgršo v staji in vasi so odločili tebi v dar...« Gospod Williams je umel. Nežno je prijel deklico za roko:

»Ne boj se, dekle, meni ne bodo vsilili žene, jaz poznam samo eno edino, ki bi jo sprejel, in te mi kan ne da — kaj meniš, Rodžanka?«

»Nikdar ne dovoli stric tega, nikdar ne!« je odmajala srečno in žalostno Rodžanka in nadaljevala zadovoljno: »Ti ne sprejmeš žene, katero ti pošlje stric?«

»Ne, izbral sem si ženo, mojo drago Rodžanko!«

V svetli mesečini mu je pogledala v oči in mu podala zaupno obe roki.

»Tvoja žena bom, mogoče preprosim strica in očeta... Ali povej mi zdaj, koliko žen in suženj imaš doma? Se ti bo tožilo po njih?«

Opetovano je zagotavljal gospod Williams deklico, da ni oženjen in da sme imeti pri njih vsak mož samo eno ženo. — Veselo je vzklikala:

»O srečna moja duša! Tvoja dežela je melem za moje srce. Jaz bi zastrupila ženo, ki bi mi jemala tvojo ljubezen... Kaj pa sužnje? Iz suženj pride nesreča, dobrika se gospodarju in odje gospodinjino...«

»Pri nas ni suženj, Rodžanka,« — jo je zagotavljal v stotič gospod Williams. Deklica se je veselila in dvomila: »Kje so vaše čednosti! S teboj pojdem, gospod, rešil si mi telo, reši mi še dušo! Ali povej mi za gotovo: Me boš ljubil res za vedno? Ali samo dokler sem mlada in potem me zavržeš in tvoje žene me zastrupijo, ali pa me daš za ženo svojemu sužnju?«

»Vsega tega, Rodžanka, ni pri nas, do smrti, mlada ali stara, lepa ali grda, do smrti boš moja ljuba žena, tako vелеva naš krščanski zakon.«

»Duša moja! Kak zakon, kaka vera! Ali povej mi še to: Znajo ženske pri vas delati kakor me? Znajo navoriti velbloda, striči mu dlako, osedlati konja in postaviti šotor, znajo jezditi, znajo peči kruh, mesti maslo?«

»Vseh teh stvari res ne znajo, Rodžanka moja,« se je smejal gospod Williams od srca. »Toda pojdi zdaj, lahko bi te pogrešali in potem bi bil otežkočen najim beg. — Zlato si mi prinesla, preskrbi mi še kovčeg s tem, kar je v njem, in najboljšega konja. Potem ubeživa prvi večer, ko se skrije luna, in odjezdiva napram Mešedu. Kakor hitro sva tam, je vse dobro.«

Na griču sta se ločili dve senci in sta švignili mimo nemih stražnih psov. Gospod

Williams je spal par ur in sanjal, da je privedel Rodžanko v svojo hišo v Londonu, v presenečenje svoje matere in veliko jezo lady Edite. Zbudil ga je glas trobente pred šotorom, skočil je hitro, sluteč nekaj neprijetnega — in glej! — pred šotorom je sedela na konju zahaljena ženska, spremljal jo je Timur, ki je govoril klanjaje se:

»Srečni Anglež, hvali Alaha in našega kana, naredil te je naš kan človeka, poslal

»Kaj je to? Sem mar vaš pes, da mi določite ženo, ne da bi me vprašali? Jaz hočem biti sam, če ne, pa vzemite šotor in vse drugo nazaj, jaz nočem žene.«

Prestrašena se je ustavila žena, Timur je opominjal srditega:

»Pomisli, kaj poreče naš kan, njemu se moraš pokoriti!«

Gospod Williams se je spomnil žveplenk, ki jih je nosil skrite na prsih. Segel

Prehod naše vojske čez italijansko reko.

ti je ženo, ki bo čuvala nad ognjem v tvojem šotoru, ki bo sedlala tvojega konja...«

In preden se je mogel braniti gospod Williams žene, božjega daru, je skočila s konja, stopila v šotor, odkrila svoj obraz in se ločnila kakor na svojem. Gospod

je za njimi in kričal:

»Jaz se nočem pokoriti! Ako me razjezite, naredim čudne reči, nisem mož kakor drugi, in če se razvnamem, tedaj vam bo gorje! Hitro vun, mrhe! Jaz gorim!«

Prižgal je, počilo je in zagorelo, za-

Dovažanje streliva v poplavljenem ozemlju ob Piavi na Italijanskem.

Williams je zagledal lice kakor staro prekajeno meso, zdelo se mu je, da ima njegova mlada žena par stoletij na ramah. Besen je zakričal:

smrdelo je po žveplu. Gorela je cela škatla debelih angleških žveplenk. Timur, ki ni poznal še tega ognja, je zatulil in bežal. Za njim žena lepotica.

Nasledek tega je bil splošen strah v staji, ki se je širil do vasi. Timur je vpil, da je Anglež sin ognja, da zažge lahko stajo in vas in pogubi otroke in odrasle. Kan je sklical hitro zborovanje.

Modri Aksaik je rekel: »Jasno je, da je Anglež velik čarovnik. Pustimo ga, tačas ugasne njegov ogenj, potem ga potolažimo s prijazno besedo. Gotovo si vzame tak človek ženo z lune ali z zvezd, če jo mara, sicer jo izpihne iz svojega šotora. Anglež je velika sreča ali velika nesreča.«

Domenili so se, da je najbolje, da obišče kan hudega Angleža in ga potolaži z darilom in lepo besedo. Slovesno so se bližali šotoru gospoda Williamsa in Timur si je tiščal nos, misleč na žveplo...

Gospod Williams je sprejel kana resno in mogočno. Timur je govoril: »Nam je jasno, da so Angleži drugačni ljudje kakor mi drugi. Može so tam modri, in če imajo kakega norca, ostane doma in samo modri gredo na potovanja. Poglejte našega prijatelja! Kdo je videl kdaj tako modrost? Ker ne mara žene, jo je takoj odpodil. A tudi mi nismo brez soli, ker vidimo, da ne mara žene, mu je ne silimo. Naš prijatelj stori lahko, kakor mu ljubo.«

Gospod Williams se je priklonil in odgovoril prijazno: »Govoril si, kan, in jaz storim po tvoji besedi.«

Bila je temna noč, ko sta hitela dva jezdeca iz staje na mešedsko cesto. Psi v staji se niso genili. Žene in otroci so spali. Rodžanka se je ozirala solzna nazaj, ali

Razno.

Umori ruskih carjev v zgodovini.

(K sliki na 8. strani.)

Težko bi se našla še kaka vladarska rodbina na svetu, ki bi bili njenim članom tako po življenju stregli, kot bivši ruski vladarski hiši, ki jo je revolucija odstavila in ji vzela cesarsko oblast. Izmed sedmerih carjev iz hiše Romanovih-Holsteinsko-Gottorpske

Anton Petrič

desetnik 17. pešpolka, umrl v bolnišnici v Tridentu na Južnem Tirolskem vsled rane, ki jo je dobil na italijanskem bojišču.

Mladeniču, ki je žrtvoval svoje mlado življenje za cesarja in domovino — blag spomin!

so štirje umrli nasilne smrti, pa tudi ostali, ki so umrli na postelji, so bili tolikrat v smrtni nevarnosti, da je njih naravni konec skoro veliko bolj pripisovati srečnemu naključju kot naravnemu poteku.

Takoj prvi car iz te družine, Peter III. Feodorovič, vnuk Petra Velikega, sin hčere Petrove in vojvoda Karla Friderika Holsteinskega, je nasilno končal. Ko je bil 34 let

Katarina bi se ga bila rada iznebila — bil je jako omejenega uma in pijanec — pa se je dvignila 7. julija 1762. z gardnimi četami nad grad Oranienbaum, kjer je Peter takrat bival. Ujeli so ga in najprej prepeljali v Petrov dvorec, nato pa na deželo na posestvo Ropšo, kjer ga je 17. julija 1762 Orlov z zarotniki zadavil.

Iz njegovega zakona s Katarino, ki je nato zasedla prestol, je izhajal car Pavel I., ki je po očetu podedoval vse slabe lastnosti, pa tudi enako končal. Prestol je zasedel 1796., pa je bil tako nezaupen, sumljiv in samolasten, da ga je vse sovražilo. Grof Pahlen je v zvezi z generalom Benningsenom započel zaroto. 23. marca 1801. so zarotniki vdrli v Mihaelovsko palačo in presenetili carja v njegovi spalnici. Zarotniki so se prej pri pojedini »korajže napili«, in ker se jim je car v bran postavil, so nanj navalili in general Benningsen ga je s svojim pasom zadavil.

Iz novjših časov je znan bombni napad na carja Aleksandra III., ki so ga zarotniki umorili 13. marca 1881. v Petrogradu. Njegov orjaški sin Aleksander III. je umrl za boleznijo na ledvicah; vzrok te bolezni je bil pa strašen udarec v križ, ki ga je dobil kot medved močni car — bil je tako težak, da so morali povsod, kamor je prišel, nalašč posebno močne stole zanj pripraviti, zakaj navadni so se pod njegovo težo kar povrsti lomili — l. 1888. pri železniški nesreči v Borkih.

Nazadnje so pa rdeči revolucionarji še njegovega sina Nikolaja II. umorili letos dne 17. julija v Sibiriji.

Koliko so znali svoje dni „pod streho spraviti“.

Nemški pisatelj P. Kellen piše:

V 15. in 16. stoletju so ljudje po Nemškem neznansko velike množine jedi in pijače pospravili.

Vojvoda Albreht IV. Bavarski je sicer izdal postave zoper ničemurnost in potratnost v obleki, jedi in pijači, toda njegovi dediči so mu kot v zasmeh priredili pogrebščino (l. 1508.), ki je imela 23 jedi (»riht«) in te neznansko obilne.

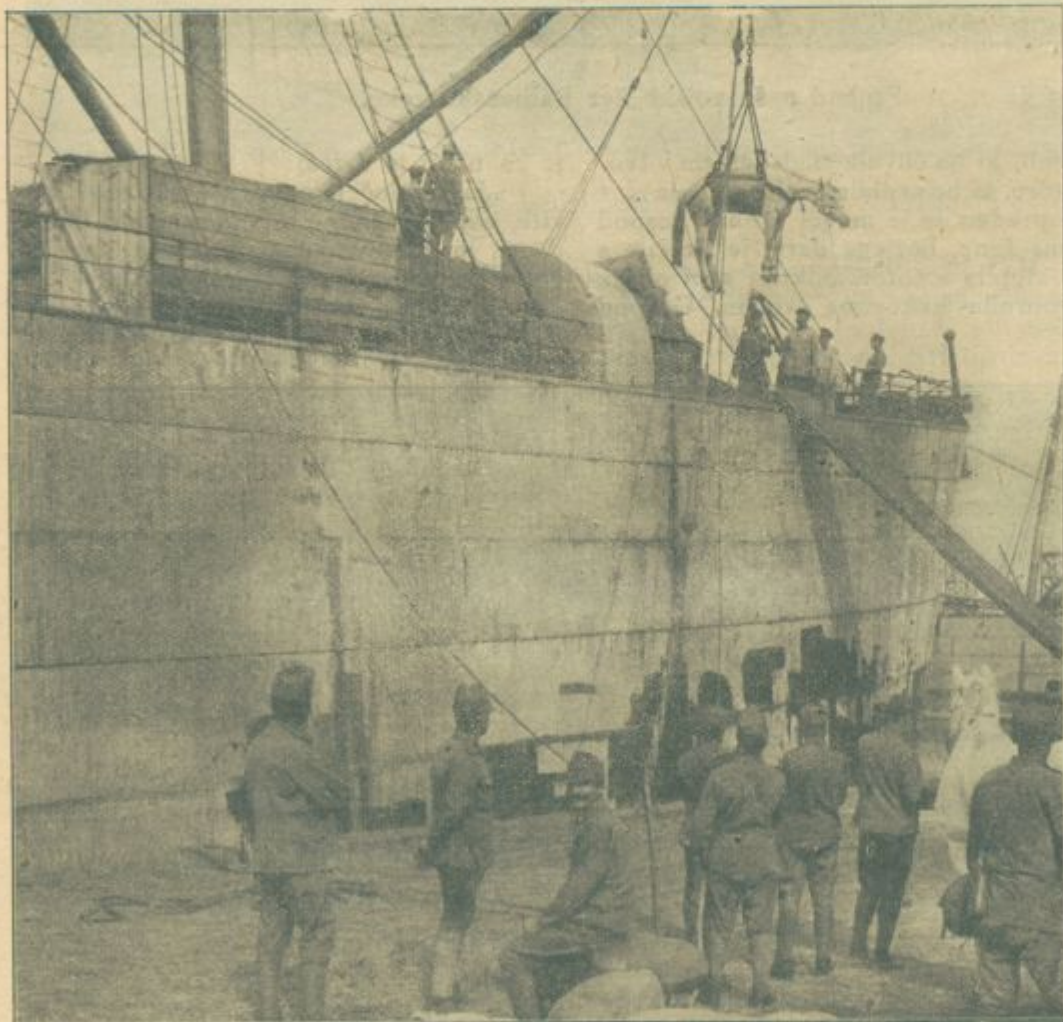
»Prva jed je bila prva doba človeštva: Adam namreč in Eva na vrtu, med njima zeleno drevo, ki se ga je ovijala kača, imela je jabolko v gobcu in se je nagibala proti Evi; kot pridevek smrčki (gobe) in slaščice s sladkorja, medu in mandljev. Druga kuhana, prešičja glava, na raznju osušena. Tretja jed je bilo kuhano meso s kopuni, piščanci in suhim mesom. Četrta jed je bila podoba druge dobe človeštva: Noetova ladja, zraven nje so ležale pečene sladkorne ploščice (oblati).«

Tako gre ta vrsta skoz vseh triindvajset jedi: s kuretino, ribami, divjačino, zelenjavo, sadjem, pecivom itd. itd. Zadnja podoba je bil nadvojvodov nagrobni spominik. Razen teh triindvajset jedi so nanosili še druge, n. pr. ladjo z jadrni, velikansko torto z več stolpi itd.

Vsi knezi in knežji poslanci in svétniki so obedovali na dvoru. Povabljenе gospe in služabništvo in kdor je sam od sebe prišel, so jedli doma po gostilnah, kar je vse plačal bavarski vojvodski dvor. Razen tega so vsak dan še dvatisoč in pet ljudem dajali hrano in pijačo iz knežje kuhinje in kleti in prehranjevali ves ta čas vsak dan po osemnajststo in devet konj.

Te čase so se ljudje po Nemškem s požrešnostjo naravnost bahali.

Pri slavnostih, ki so se vršile na čast novoimenovanemu velikemu mojstru nemškega viteškega reda Vinrihu s Kniproda (1551), je moral vsak gost pri veliki slavnostni po-

Iz Ukrajine: Naši vojaki vkrcujejo konje na ladje v odeški luki.

gosp. d Williams je spodbadal konja. Treba hiteti, dokler se ne vrne kan iz svoje nočnejše poti... —

Lady Edit in njene prijateljice so bile neprijetno presenečene, ko se je vrnil gospod Williams z deklico, ki je postala, po krstu in pouku, srečna žena bogatega Angleža.

star, je po smrti Elizabete 5. jan. 1762. zasedel carski prestol, toda le malo mesecev je trajala njegova carska slava. Ker je zaničeval rusko ljudstvo in se ogreval za vse, kar je bilo nemškega, se hkrati vezal z občudovanim pruskim kraljem Friderikom, je izzval vstajo, ki se mu je na čelo postavila njegova lastna žena Katarina.

jedini v dušku izprazniti srebrn vrč, ki je držal osem steklenic vina. — Vid Basenhajmski ga je celo trikrat »zvrnil«. Za to »delo« ga je Vinrih imenoval za grajskega stotnika!

Volilni knez Kristijan II. Saški je vsled svojega pijanstva in nečistovanja postal pohabljenec. Ko je leta 1610. obiskal cesarja Rudolfa II., se mu je pri odhodu zahvalil z besedami: »Vaše cesarsko Veličanstvo mi je kaj izborna postreglo, tako da ves čas nisem bil niti urico trezen.« Ta knežji pijanec je svojemu življenju primerno končal: l. 1611. je v popolni pijanosti umrl.

Šlezjski vitez Hans s Schweinichena je šel l. 1573. v spremstvu vojvoda z Legnice v Meklenburg. V svojem dnevniku poroča o tem: »Jaz sem na tem potu veliko znanec pridobil in si s svojim pijančevanjem veliko ime napravil, zakaj nikoli me niso mogli popolnoma upijaniti.«

Celo ženske iz meščanskih in plemiških krogov niso »krepkega nemškega požirka« zametovale. Slovita pijanka je bila v drugi polovici 16. stoletja princeznja Ana Saška, hči volilnega kneza Morica, ki se je omožila s princem Viljemom Oranjskim in umrla v pijanski zmedenosti. Ker so se ženske vedno bolj udajale

pijači, so jim v 16. stoletju v Pfirtu prepovedali v gostilne hoditi pod kaznijo 1 funta 10 šilingov (krog 25 kron).

Brandenburški najvišji komornik Kurt Burgsdorfski je imel navado, da je pri enem kosilu popil osemnajst mer (»firklejev«) vina. Bahal se je, da je s pijačo marsikateri grad in marsikatero vas pridobil od svojega gospoda. V najširših krogih je veljalo kot častno, da ga je kdo veliko »nesel«, celo tega se niso kar nič sramovali, če so se tako upijanili, da so jih morali služabniki v posteljo nositi.

V 15. in 16. stoletju je pijančevanje tako narastlo, da je državna oblast na nemškem izdala vse polno odlokov in spisov zoper »pijanskega hudiča«.

Luther pravi v nekem svojem spisu leta 1541.: »Celo Nemčijo žal pijanost mori. Zoper to pridigamo in kričimo, pa žal veliko ne pomaga. Stara slaba nemška navada, ki jo popisuje že Rimljan Kornelij, je narastla in še narašča.«

Veliko uglednih mož je pa pijančevanje naravnost zagovarjalo, kot n. pr. Janez Schwarzenberg, ki je pisal, da v pijanskih deželah žive kaj pobožni, resnicoljubni, pogumni, zvesti, vztrajni, utrjeni, možati, bojeviti ljudje (to zadnje je zelo resnično).

Nekaj tega je Nemcem še do današnjih dni ostalo; naši vojaki pravijo, da se nečejo

z malim zadovoljiti, ampak si radi postrežejo, kakor si le morejo. V tem oziru da jim mi še daleko nismo kos.

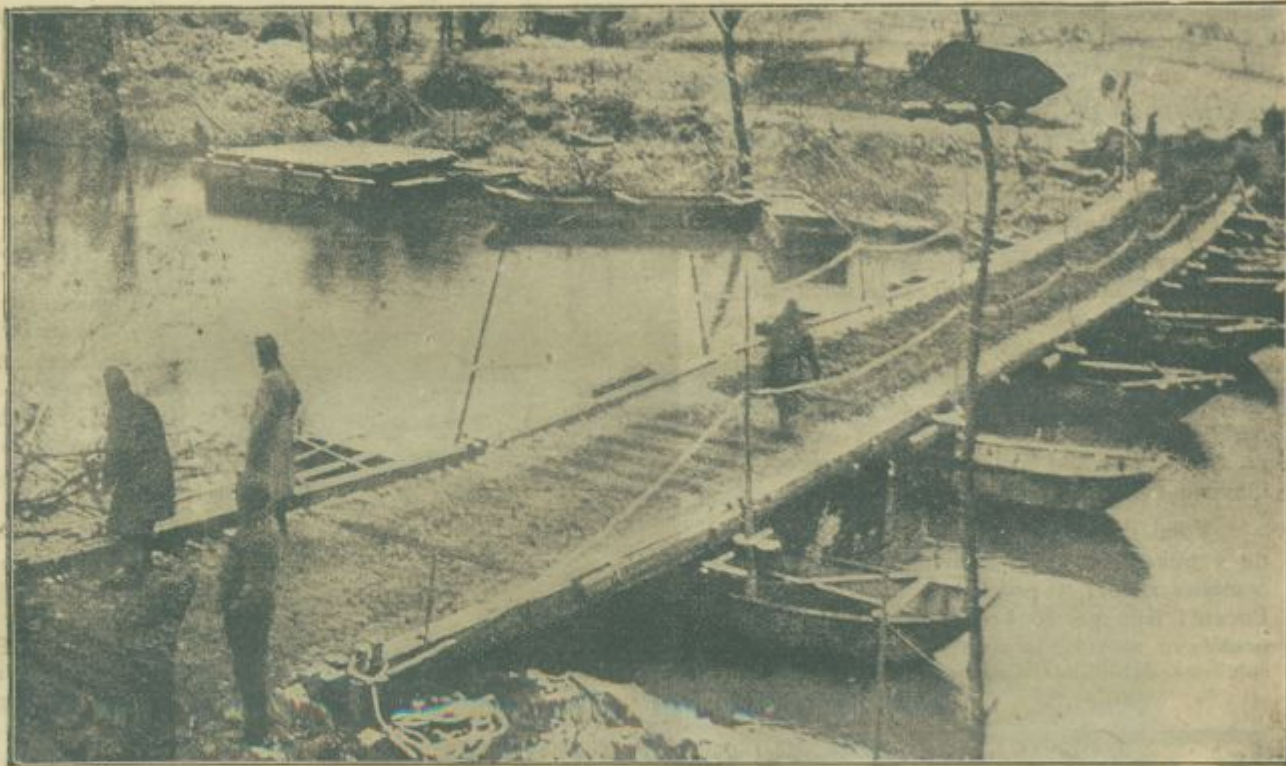
Velika revščina na obeh straneh,

Neki kapucin je plačeval v železniški restavraciji svoje pivo. Neki poročnik je šel mimo in rekel: »Ej, pater, če bi imel jaz vaš denar!« — Menih mu je pa odvrnil:

postali.« — Kapucin pa ga je zavrnil: »Če je stvar taka, moj ljubi gospod, potem morate vi na govedino zelo paziti.«

Izpričevalo.

V prepiru reče neki jako »odkrit« zdravnik, načelnik bolnišnice, enemu izmed podrejenih zdravnikov: »Ali ste vi norec, ali pa jaz!« Zdravnik, ki ga je njegov predstojnik

Z južnega bojišča: Prehod preko pontonskega mostu čez reko v Albaniji.

»In jaz vašo dovtipnost!« — Poročnik takoj nato: »Kaj bi imeli potem?« — Pater: »Nobeden nič!«

Nevarna govedina.

Neki kapucin je bil povabljen na kosilo. Poleg njega je sedel neki častnik. Za juho so prinesli govedino, nato pa polenovko. Častnik se polenovke ni pritaknil, ampak je pro-

tako nahrulil, gre nato k polkovnemu zdravniku, pa si da svoje duševno stanje preiskati, prosi za izpričevalo, ki se je seveda glasilo, da je čisto pri zdravi pameti, nato pošlje to izpričevalo svojemu predstojniku...

Čudno stojalce za žepno uro.

Neki častnik je prenočeval pri katoliškem župniku. Drugo jutro je takole pozdra-

Žarometi (reflektorji), s katerimi razsvetljujejo bojišče ob ponočnih izpadih.

sil še za kos govedine. Kapucin pa, ki je bil postnih jedi vajen, je polenovko z vidno slastjo pojedel. Tedaj je dejal častnik malo zbadljivo: »Če boste, častiti pater, ribo tako zelo jedli, boste še sami nazadnje polenovka

vil svojega gostitelja: »Gospod župnik! Izborna sem spal v vaši postelji. Tudi krasno stojalce za žepno uro imate pri postelji obešeno. Svojo uro sem tja dejal, pa je bila zjutraj čisto mokra in še obstala je. Kar

k uranju moram ž njo. Gotovo je bila v stolcu voda. — Častnik je imel kropilček za blagoslovljeno vodo, ki je visel pri postelji, za stojalce.

Dobra prijatelj. »Zakaj se vedno sam igraš, Janko? Ali nimaš nobenega prijatelja?« — »Ne, teta.« — »Res nobenega?« — »Pač, enega imam, pa ga kar videti ne morem.«

Lepo petje. Mama: »Meni se zdi, da kar ne morete otrok upokojiti. Pripeljite jih k meni, jim bom kaj zapela.« — Pestunja: »O, gospa, s tem sem jih že tudi jaz strasila!«

Uštel se je. Zala sosedova hčerka: »Koliko stane meter?« Trgovčev sin (do ušes vanjo zaljubljen): »Samo en poljub!« — »Tako poceni? No potem bom pa tri metre vzela, moja stara mama bo pa plačala.«

Nesporazumljenje. Najemnik: »Ali veste, gospodična Zinka, da mi kradete nočni mir? Zaradi vas ne morem več spati.« — »To me je jako iznenadilo, gospod Klemen! Govorite, prosim, o tej zadevi z mamom,« je zardevajoč odvrnila mlada dama. — »Z gospo mamom naj govorim? Pa sem vendar ves čas mislil, da ste vi tista, ki vsak večer do polnoči po klavirju razbija.«

Vojni dobičkar v peklu. Vojni goljuf pride v peklo, pa pravi hudiču: »Če boš lepo z menoj ravnal, ti preskrbim surovega masla. Poceni! Kilo po 20 kron!« — Jaz raje jem prešičevo mast!« je dejal rogač, zvrnil lepo rejenege debelubarja v ponev in ga razcvrl.

Domače stvari.

Milo (žajfa) s kostanja. Nismo samo mi, ki smo od celega sveta odrezani, ampak tudi naši sovražniki, n. pr. Francozi, Italijani, Angleži so morali poseči po nadomestilih za marsikatero reči, ker jih pristnih več dobiti ne morejo. Pri Francozih je začelo kot pri nas primanjkovati mila; ker je bilo pa treba z ladjami dovažati važnejše izdelke, kot je milo, so iskali načina, kako v industriji izrabiti za pranje in umivanje domače surovine. Začeli so, kot poročajo nemški časniki, rabiti milo s kostanja. Pravzaprav je to prašek, ki se pridobiva na ta način, da se olupljeni (divji) kostanj (sad) razreže na tenke ploščice, lističe, ki se na solncu posuše. Posušeni lističi se v možnarju ali drugače razdrobe v prah, ki, zmešan z vodo, čisti in izpira madeže prav tako dobro kot milo.

Nadomestek za škrob (štirko). Progaste, pisane, pikaste, križaste tkanine, ki po pranju ponavadi izgube svojo podobo in svežost, svojo trdoto in čvrstost lahko zopet nazaj dobe. V ta namen se mesto škroba zelo uspešno rabi mizarski klej (lim). Volneno, pavolnato in platneno tkanino potegni skozi vodo, ki si v njej raztopil nekoliko mizarskega kleja (Leimwasser). Pisani domači in kuhinjski predpasniki, pisana otroška obleka, polsvetla in temna in jutranja obleka za pranje, rožasti namizniki, križasta posteljnina, prav tako vse temno pisane domače tkanine, pa tudi svilene, celo

svileni trakovi in vrvice, ki po pranju in barvanju navadno ostanejo mehke in zvežene, za pogled zanikarne, dobivajo čisto novo lice in postanejo kot nove, če jih namočiš v vodi za izpiranje, ki si ji pridodejala mizarskega kleja.

Majhen kosček mizarskega kleja razmoči v četrt litra mrzle vode; 24 ur naj stoji, da se dobro razmoči. To vodo na slabem ognju kuhaj in neprestano mešaj (ker se klej rad prismoji). To raztopino vlij v 3 do 4 litre tople vode in v njej perilo namakaj. Ta mali trud in izdatek se dobro izplačuje, zakaj omenjena neznatna količina v vodi raztopljenega kleja zadostuje, da se cela oprema poškrabi (poštirka).

Nikolaj II., zadnji ruski car, ki je bil med svetovno vojno odstavljen ter nedavno od revolucionarjev ustreljen.

(Glej članek na 6. strani.)

Gnilega krompirja ne meči po tleh v kleti, ne meči ga v smeti, ampak znosi ga v ogenj, sicer se kal bolezni pase naprej in naprej. Jako nespametna navada je na kmetih, da puščajo črn krompir pri izkopavanju na njivi in da ga mečejo med letom v gnoj. Najbolj gotovo pokonča ogenj male glivice, ki širijo krompirjevo bolezen. Torej je treba izkopan krompir prebrati, znositi gnilega na kupe in sežgati; kar segnje med letom, pa nositi spotoma v ogenj. Tako bo ostala čista njiva in čista klet. Mestne gospodinje znosijo po letu zaboje za krompir na solnce, jih operejo z vročim lugom in osuše. Takim gospodinjam ne gre krompir in drugi sadež v nič.

Jedila brez masti.

Kuhana teletina. Zdaj je teletine tako malo, da se boljše izhaja, če se skuha. Pristavi teletino z vodo, toda nalij le toliko vode, kolikor je je treba za omako, zreži vanjo par paradižnikov in par krompirjev. Zarumeni dve žlici moke, pretlači v prežganje telečjo juho in prevri. Meso imej tačas v gorki pečici. Ko je omaka prevrela, deni meso na krožnik in zlij omako nanje. Žganci ali krompir ali kaj drugega zraven, pa je tečno kosilo. Skuhaš pa tudi lahko telečjo juho, okisano in brez kisa. Pri kuhanju teletine gre manj kurjave in porabi se vsak kosček, vsaka kost.

Kosilo in večerja. Pol kg puste govedine in osmino jeter, dve celi čebuli, dva

krompirja in še enkrat toliko zelenjave kakor navadno. Zalij, kolikor potrebuješ juhe, in kuhaj. Kuhane mesa odreži polovico, vzemi jetra iz juhe in deni v stran. Vzemi zelenjavo iz juhe in jo pretlači v kozico, potrosi z moko. Dve žlici — zalij z juho in prevri. Zalij le toliko, da bo gosta omaka, ki jo daš k mesu. Poleg tega skuhaš lahko zmečkan krompir, ki je za juho in za k mesu. Par krompirjev pusti celih za večerjo, razreži meso na rezance in napravi s krompirjem solato. Jetra porabiš lahko za namaz na kruh, še malo čaja ali vojne črne kave, pa je vojna večerja.

Jajca nadomestijo mast. Surova jajca ali sam kuhan rumenjak nam nadomestujejo pri solati olje. Kaša, riž, repa, močnik in marsikatera druga jed je slastna, tudi če ni masti, če zliješ na vročo jed v skledi eno ali dveje raztepenih jajec. Pri pečnjaku in drugih jedeh iz moke ali zdroba, kaše, deni kako jajce več namesto masla. Nezabeljeni žganci, rezanci, cmoki, žličniki, se uživajo lahko z jajcem kot omako. Res, da so jajca zelo draga, ali zdaj se še dobe, masti pa ni dobiti.

Kruhove drobtinice ali skorja suhega kruha, so v kuhinji neobhodno potrebna stvar. Pšeničnega kruha ni, a za silo je dober tudi pošušen vojni kruh, dobro semlet se zaručni lepo na zabeli — kjer je je kaj... Žal, da ostaja le malokomu skorjica vojnega kruha za sušenje.

Star krompir namakaj zdaj kako uro v vodi. Posebno, če je bil krompir med drugim gnilih. Vodo parkrat premeni. Vzela bo iz krompirja ves strup. — Dobro oprati pa je treba tudi krompirjeve olupke, preden jih daš živini, najboljša je, če jih skuhaš. Kar je črnega, je tudi živini škodljivo.

Zmes.

ŠPANSKE POVESTICE.

Neki slovit pisatelj je bil dolžan nekemu čevljarju dvajset cekinov. Čevljar ga je pogosto obiskoval, da bi uredil svoj račun, ki ga pa pisatelj nikdar ni plačal, ampak je svojemu upniku zanesljivo vselej dal svojo južino in en cekin za izdatke, za slaščice za njegove otroke.

To je trpelo dve leti in ta čas je dobil mojster veliko več nego dvesto cekinov in enako število južin, ne da bi se prvotni račun količkej znižal.

Nekega dne se pa pisatelju zazdi, da bi čevljarju plačal, ta pa ni hotel denarja sprejeti, ampak je v solzah rekel:

»Gospod, siromak sem, moja žena je bolna; iskreno vas prosim, ne izpreminjajte svoje ljubeznive navade, ki ž njo svoje zadeve urejate!«

IVERI.

Hitro užaljenje — nikoli sprave je znak majhnih duhov.

NAŠE SLIKE (k prvi strani):

Dr. Anton KOROŠEC na Vrhniki. — Zgornja slika: Pred odhodom se poslavlja ljudstvo od svojega voditelja, ki z balkona gostilne »Pri črnem orlu« pozivlja ljudstvo naj gre mirno na svoje domove. Spodnja slika: Dr. Korošec po slovesnem sprejemu med Vrhnčankami.

Deklaracijske razglednice. Začetkom avgusta izide 8 ličnih razglednic s pomenljivimi narodnimi reki, nanašajočih se na majniško deklaracijo. Slike je izvršil MAKSIM GASPARI. — Naročila sprejema Katoliška Tiskarna v Ljubljani.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana.
Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR.

Framydol

je sredstvo, ki pomlaja rast las, tako da rdeči, svetli in osiveli lasje in brada dobijo trajno temno barvo. Ena steklenica s poštnino vred K 3-25, po povzetju stane 45 vin. več.

Rydyol

je rožna voda, ki blede lica naredi nežno rdeča. Učinkuje čudovito! — Ena steklenica s poštnino K 2-45, povzetje 55 vin. več.

Naroča se pri: **JAN GRODICH, drogerija »Engel«, BRNO št. 365, Moravsko.**